Kilenczedik évfolyam. 54-ik szám. Kolozsvártt, 1879. csütörtök márczius 6.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési diják
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Volgler (Wallfisch gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberge A. V. hirdetések felvételi irod Budapesten Szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A berlini szerződés sorsa.

(Sr.) Habent sua fata libelli. Ezt elmondhatni a berlini szerződésről is. Mert talán egyik parlamentben sem foglalkoztak azzal annyit, mint a magyarban, de annyi bizonyos, hogy sehol azt annyit nem gáncsolták, mint nálunk, hacsak Oroszország közvéleményét nem számitjuk, vagy a bolgárokat tekintetbe nem vesszük; mert ezek még többet szidták azt, és mégis ugy látjuk, egyik államban sem érett meg annyira, mint nálunk a közvélemény, rövid időn arra, hogy e szerződés feltétlen végrehajtása képezi legfőbb érdekünket. Most már az az ellenzék, mely roszalá, követeli azt, hogy „helybenhagyassék“, és még inkább azt, hogy végrehajtassék. Ugy, hogy tulajdonképen nem is értjük, hogy ez időszerint mit rosszal Andrássy politikájában. Mert hogy ne kösse meg a szerződést, be ne menjen Boszniába, azt teljes joggal lehete mondani.

De mikor a szerződésnek Oroszország elleni végrehajtásáról van szó, hogy akkor az ellenzék mit csinálna azzal egyebet, mint azt, mit Andrássy, hogy akkor, mintegy gyengeségének bizonyitékául feladja positióját, azt valóban nem tudjuk még az ellenzékről sem feltételezni.

Épen igy vagyunk a szerződéshez való alkotmányos viszonyunkra nézve is. Tisza azzal lepte meg az ellenzéket, hogy maga inditványozta a berlini szerződésnek az ország törvényeibe való iktatását. Már most kérdjük: akarhat-é ennél többet az ellenzék? Megtagadhatja-é egy európai congressus oly határozatát, mely a nemzetközi jog minden érvényben álló szabálya szerint teljes jogerőre emelkedett? Superrevideálhatja egyes ország azon határozatokat, melyeket törvényes uralkodója és felelős kormánya, az európai areopagon elfogadtak? Hisz akkor optima forma, felhatalmazták Oroszországot arra, hogy a czárban és kormányban egyesült teljhatalom a maga tetszése szerint értelmezze és aláirása érvényét megtagadja attól, és emellett még monarchiánkat is kitennék annak a nevetségnek, hogy a dualismus megsemmisitésére kétféle határozatot hozott egy nemzetközi kérdésben, könnyen el lehet képzelni, hogy mennyire erősitené ez alkotmányos és nemzetközi állásunkat. Ott van az intő példa Ausztriában. Megkisértik az osztrák doktorok is, alkotmányuk §§-aiba kapaszkodva, magukat Európa felibe helyezni; hanem hát csak oda lyukadtak ki, hogy „helybehagyták“ azt a szerződést, melyet elitéltek. Ha a magyar ellenzék is ilyen „helybenhagyási“ clausulával fog hozzá, akkor csak gratulálunk neki.

Hanem Európát és a monarchiát bizonyára legkevésbé érdekli az, hogy a magyar ellenzék mit fog a berlini szerződéssel csinálni. A főérdek most a körül összpontosul, hogy az végrehajtassék. És pedig, most következik végrehajtásának azon része, mely Oroszország részére esik. Mert jusson csak eszünkbe, mit hirdetett hosssu időn át a magyar ellenzék? Azt, hogy Oroszország soha a Balkánról kivonulni nem fog, hogy egyetlen positiot ott fel nem lel; hanem megtartja Bulgáriát is, Rumeliát is magának. Még pedig ez fog történni azért, mert Oroszországot vissza kell vernünk, ha ezt elmulasszuk, békésen nem fog az kivonulni soha. Egy idő óta, ugy vesszük észre, csak a jóslatok elmaradtak. Pedig ezen az állitáson fordul meg az egész politika; ettől kell feltételezni azt, hogy a háboru, vagy a béke politikája volt-e helyesebb.

Mert, ha Oroszországot a Balkánról visszavonulásra birni, vagy csekély erőfeszitéssel kényszeritni képesek nem vagyunk, akkor igaza volt és van az ellenzéknek, hogy bele kellett volna elegyednünk az orosz-török háboruba, nem Törökország szép szemeiért, mint nálunk sokan hirdeték, mert testvérháborut folytattak ugyan az államok, de testvérért háborut még soha; főleg, ha az a testvér állami-szervezete oly kevéssé megbizható, mint a töröké; de be kellett volna elegyednünk, saját érdekünkben.

De, ugy látszik, hogy az ellenkező álláspont még mind e mai napig nem teszi lehetetlenné, érdekeink érvenyesitését; melyek Oroszország visszavonulásával szoros kapcsolatban állanak; és, ugy látszik, hogy az ellenzéki jóslatok kezdenek elhallgatni. Egy idő óta legalább nem halljuk oly categorice állitani, hogy Oroszország soha visszavonulni a Balkánról nem fog, mint a hogy hallottuk eddig. És ha visszavonul, a minthogy már is küldi csapatait, akkor a Balkánnak egészen más képe lesz. Az az orosz máz, melyet rákentek az utóbbi időben, könnyen levakarható lesz; a mit elősegithet az a kiábrándulás is, melyet a felszabaditó félmunkája maga után fog vonni. Mert, ha a bolgárok látni fogják, hogy Oroszország sokkal önzőbb, Európa sokkal hatalmasabb, hogysem egy nagy Bulgáriát megengedjen; szépen bele fognak nyugodni sorsukba. És a protectiót keresik másutt. Nem azt teszi ez, hogy a bolgár-egység örökre lehetetlenné van téve; de Oroszország befolyása és fenhatósága alól kell a keleti fejlemények kivonni és akkor nem fognak azok érdekeinkbe ütközni. Ezért kell ébren lenni, összetartani!

— A budapesti közös miniszteri értekezletek eredményéről irja a „N. W. Tagblatt“:

Egyenlő előterjesztések fognak a két parliamentnek benyujtatni, melyekkel Bosznia és Herczegovina az osztrák magyar vámterületbe bekebeleztetik. Ezzel az okkupált tartományokra nézve indirekte kimondatnék az indireckt adók behozatala. Boszniának és Herczegovinának a monarchia vámterületébe való bekebelezése által reménylik, hogy Szerbia a kereskedelmi politikai kérdésben gyorsabban fogja magát elhatározni.

Külföld.

Pristinából irják a „Pol. Corr.“-nek febr 15-ről. A törökök a legnagyobb csendben szállitanak Konstantinápolyból és Thrácziából az albániai, szaloniki és kossovoi vilajetekbe csapatokat, hadiszert és fegyvereket. A csapatokat Szaloniki és Novibazár környékén, s Epirusban concentrálják. E szerint tehát két hadsereget állitanak fel, egy albán-maczedoniait és egy epirusit. Az előbbi két hadtestre oszlik. Az egyiket az erélyes Szalih basa, a másikat a képzett, leleményes és a mult háboruban az ázsiai harcztéren, Batumban szerepelt Ozmán Nuri vezérll. Biztos adatok szerint e két hadtest száma 75.000 ember, kik közül 45,000 Ozmán Nuri, 30,000 pedig Szalih pasa alatt áll.

Mindezek után az a kérdés merül fel, ki ellen történnek e hadikészülódések? Az albán liga ellen nem szükséges ekkora sereg. A valódi czélt a törökök mélyen titkolják.

—

Az orosz hadsereg hazavonulásáról jelentik Tirnovoból február 28-ról: A Drinápolyban levő főhadiszállás márczius 7-én fog Sibkába érkezni. Innen Sumlán keresztül Várnába megy és márczius 26-án Odessában lesz, azután az orosz occupáló csapatok Dondukov-Korzakov hg paracsnoksága alatt lesznek. E csapatok a következő három hadtestből fdgnak állani, a 4-ikből Skobelev tábornok parancsnoksága alatt, a 9-ikből Stolipin tábornok alatt és a 12-ikből Vanovski tábornok alatt.

Drinápolyban és környékén nagy rémület uralkodik. A portát képtelennek hiszik arra, hogy az orosz csapatok elvonulása után kezeskedhessék a keresztények biztosságáról. Számos keresztény család, bolgár, örmény és görög elhagyja a tartományt, hogy Bulgáriába költözködjék.

Hatszáz ilyen menekülő, különböző vallásfelekezethez tartozó család fog holnap Eszki-Zágrába érkezni.

A képviselőház ülése.

— Márczius 3. —

Gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter röviden előadja, hogy a budget beterjesztése óta az állami számvevőség beadta jelentését Horvát-Szlavonországokra vonatkozólag; s e jelentés a pénzügyi bizottsághoz utasittatott. Ettől azonban eltekintve azt kéri a háztól, (s ily értelmű inditványt be is terjeszt) egy Horvát-Szlavonországok autonom közigazgatása czimén a törvény által megállapitott arány szerint 2,056.498 frt szavaztassék meg.

Irányi Dániel előtt ismeretesek a délszláv tendenciák, de megakadályozhatjuk-e ezt az által, ha Horvátország elszakad tőlünk s Ausztriához pártol? Tartsuk fen épen Szt. István birodalmát tartsuk fen a Horvátországgal való kapcsot minél szorosabban. Ez azonban nem csak rajtunk áll, hanem a horvát képviselőkön. Ők azonban ne terjesszenek otthon gyűlöletet a magyar államiság ellen. Ha panaszuk van, adják elő a parlamentben, s meg fognak hallgattatni. Gondoljanak a horvátok Csehországra, mely gazdagabb, nagyobb, fejlettebb, s távolról sem ólvez ennyi jogokat, mint Horvátország. Gondoljanak a 48 utáni időkre, s meritsenek belőle tanulságot, hogy Horvátország csak Magyarországgal való szoros barátsága s egyetértése folytán boldogulhat.

Zsivkovics János horvát képviselő rokonszerves beszédben köszöni Irányi indulatát a horvátok iránt; különben a pénzügyminiszter inditványához járul.

Lukács Béla szerint eddig mindig többet adott Magyarország Horvátországnak autonom kormányzatára a törvény által megszabott aránynál. Kéri a tétel függőben hagyását, s a pénzügyminiszter inditványának a pénzügyi bizottsághoz való utasitását.

Mihajlovics Károly (horvát): a horvátok eddig legfőlebb csak pár ezer forinttal kaptak többet, mint a mennyit a törvény megszab. Követeli a 45%-ot.

Pártolja a pénzügyminiszter inditványát.

Gróf Szapáry Gyula pénzügyminister maga sem ellenzi, hogy az inditvány a pénzügyi bizottsághoz utasittassék. Több oldalról tett megjegyzésekre majd ez inditvány tárgyalása alkalmával teszi meg észrevételeit.

Szalay Imre: A horvátok nélkül ma Magyarországnak önálló vámterülete volna s a kormány is régen megbukott volna.

Elnök figyelmezteti a szónokot, hogy higgadtan tegye meg észrevételeit.

Szalay Imre: Ez országban minden szabadsági törekvés mindig a horvátok ellenzésével találkozott, 1848-ban is a camarilla eszközévé engedték magukat tenni. (Nem igaz! felkiáltások a horvát képviselők padjairól. Zugás a szélsőbalról.) A magyar és horvát nemzet barátsága mindaddig nem lesz őszinte, mig a horvátok Oroszországgal fenyegetőznek ellenünk, a mig a horvát képviselők mást beszélnek itt a parlamentben, s mást otthon Nem szavazza meg a Horvátországnak szánt dotatiót.

Jókai Mór: Horvátország megtámadását visszautasitja, mert ez az ország jó barátunk, s kifejlett literatujánál, külön vallásánál fogva sohasem fog hódolni az orosz propagandának.

Simonyi Ernő pártolja Lukács Béla inditványát.

Erre a ház a pénzügyminiszter inditványát a péntügyi bizottsághoz utasitja.

A zágrábi főparancsnokság rendelkezésére, a polgárositandó (horvát-szlavon határőrvidék beligazgatási szükséglete fejében elő van irányozva 2 millió 266,301 frt.

Ez meg is szavaztatik.

E tételnél felszólal Mihajlovics Károly, s azt kéri a kormánytól s a képviselőháztól, hogy a határőrvidék valahára egyesittessék Horvátországgal, s mondja meg a kormány, mik azok az okok, melyek ezen egyesitést akadályozzák?

Gróf Szapáry Gyula a ház belátására bizza a kérdés elintézését, tekintettel a szomszédos viszonyokra.

Mocsáry Lajos eegyetért Mihajlovicscsal.

Következik a X. fejezet. A fiumei és a magyar-horvát tengerparti kormányzónak és személyzetének törvénykezési provisorium gyanánt megszavaztatik 54.760 frt.

E czimnél Ugron Gábor több visszaélést sorol fel, mely a fiumei kormányzóság területén történt, nevezetesen azt, hogy mikor a magyar miniszter magyar népiskolát állitott fel, a tengerészeti hatóság német iskolát sietett vele szemben felállitani. — A fiumei provizoriumot megszüntetendőnek tartja. Csernátony felhozza, hogy májusban lesz 100 esztendeje annak, hogy megszoktuk Fiumét ugy emliteni, mint a hűség jelképét. A provizoriumot ő is óhajtja megszüntetni, de ez sok kényes kérdéssel áll kapcsolatban. Hiszi, hogy az Ugron által felhozottak nem egészen alaptalanok. Tisza miniszterelnök arra a vádra kiván nyilatkozni, mintha a kormányzóság a fiumei lakosságot elidegenitené a magyar állameszmétől. Ez ellen tiltakoznia kell. A fiumei kormányzóság a törvény által neki adott jognak legszélsőbb határán megy el, sokszor kitéve magát e miatt támadásoknak is. Szederkényi Nándor inditványt ad be: utasittassék a kormány, hogy a fiumei provizoriumot megszüntetvén, jövő évre már ily alakban terjeszsze elő a költségvetést. Thaly Kálmán a kormányzóság osztálytanácsosának előirányzott 1000 frtnyi tiszti pótlékát eltörülni kivánja. A ház a czimekben foglalt összeget elfogadja s inditványo-

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A KÉT NŐVÉR.

Elbeszélés.

Irta:

ACHARD AMÉDÉE

VII.

(Folytatás.)

Azon öreg asszonyság, kihez Mártha ment, nyilt házat tartott. Sok vendég járt hozzá. Az élénkség nem mindig vidámságot jelent, néha csak ennek helyettesitője. S Neulise kisasszony belátta, hogy házinője szivességét nem illik buskomoly arczokkal hálálni meg. Minden igyekezetét arra forditotta tehát, hogy befolyást engedjen kedélyére, az önként választott zajos kör vidámságának, s ez részben sikerült is. Ha nem is tudott odáig jutni, hogy a szó valódi értelmében gyönyörrel mulasson, azt elérte, hogy gondolatai szorakozást nyertek; feltételében megerősödött, s ha módokról gondolkozva, miként hozhatná közelebb egymáshoz Marit és Olivért, szive még megremegett is, de könnyek és nagy fájdalom nélkül birta befejezni napját, örült ennek, mint előhaladás jelének, szive üdülésének nevezte azt.

Midőn Neulise kisasszony visszatért Grisolle-ba, nővérét nagyon meghalványodva találta: Savines ur elutazott volt. Mari kezei forrók voltak, szemében a láz nyomai látszottak.

— Miért nem irtad meg, hogy rosszul vagy? kiáltott fel Mártha.

Mit használt volna? Te mulattál!

Mártha ugy érezte, mintha hegyes tőr járná át szivét; kitört, de minden szenvedélyesség nélkül, s nővére nyaka köré fonva karjait, felkiáltott:

Oh Mari! mit beszélsz?

Nem birta folytatni; a zokogás elfojtotta szavát. Mari megijedt ily állapotban látva Márthát; több izben hévvel megölelte nővérét s szólt.

— Mivel bántottalak meg? . . . Miért sirsz te ki mindig csak nevetni szoktál?

Mártha ajkai szólásra nyiltak; de hallgatott, félt, hogy elárulja titkát.

— Engedj sirnom, szólt kis szünet után, nincs semmi bajom . . . De azt hittem, hogy te boldog vagy itt . . . S ha ismét betegnek kell hogy lássalak . . . Oh! ez mégis sok!

Mártha hirtelen elhallgatott; igen sikamlós utra tért. Mari, ki figyelemmel nézte őt, még eltalálhatná gondolatát. Mártha végig simitá kezével nővére haját, mint mikor az anya édesgeti leányát s könnyei közt mosolyogva szólt:

— Hagyd el Grisolletól távol nagyon egyedül éreztem magam; Marit e szavak egészen felélénkitették.

— A nagy világ látása nem igézett meg tehát igen erősen? szólt hévvel. Ki vagy már egészen gyógyulva vágyaidból? Annyit szenvedtem távolléted miatt.

— Légy nyugodt, felelt Mártha, nem hagy lak el többé.

A Mari egészsége inkább meg volt támadva, mint azt Mártha egyelőre gondolta; kérdésekkel ostromolta nővérét, s végre megtudta, hogy a Savines ur közeli nősüléséről van szó a környékben. E hir hallatára borzadás futott át egész testén, de most már nem magáért remegett.

Olivért két hét óta nem látták Grisolle-ban. Javiole beszélte Márthának, hogy Savines ur elutazása utáni napon, kinek ez útja éppen összetalált a nősülési hirekkel, Marinak erős lázza volt.

— Nem szeretnek engem, s nem is szerettek soha, sem ő, sem nővére, ezt ismétlé folyton lázas rajongásai közben. Ha elhallgatott, akkor mind csak sirt.

A szivem majd megszakadt, ily bánatosnak látva őt! tette hozzá Javiole, de mit tehet az ember?

— Még most én sem tudom, felelt Mártha; de légy bizonyos a felől, hogy valamit tenni fogok.

Nővérének néma mély, s vele annyira közös bánatja, mint egy uj életet öntött Neulise kisasszony ereibe. Nemes tűz lelkesitette, s adott erőt szivének; el volt szilárdul tőkélve, hogy nem lankad a maga elé tűzött feladat kivitelében. Jótékony melegséget s mint egy megkönnyülést érzett szivében, s biztosabban tekintett teendője elé. Marit a Savines ur távolléte beteggé tette. Mindenekelőtt Savines urat kell haza hivni, hogy viszontláthassa őt. Mártha kérdezősködött Feritől holléte felől. A hajdani vadorzó nem tudott róla semmit. Azt mondta, még Jacquot sem birná felfedezni nyemát.

Valentin, ki sietett megjelenni Grisolle-ban, mihelyt Mártha visszatért, jobban volt értesülve.

Savines ur Epermon mellett, egy kastélyban időzött hosszasabb idő óta. Ott vigan voltak; szindarabokat játszottak, zenéltek; van sok czifra nép, tette hozzá Valentin, ki egy darab fát faricskált, s titokban szemmel tartotta Neulise kisasszonyt. Mártha kérdezte tőle, ha magára vállalná-é, elvinni egy levelet azon kastélyba.

— Mindent megteszek, mit kegyed akar, felelt Valentin.

Mártha egy perczet sem veszitett; sietve irt néhány sort, s átadta a képfaragónak.

— Nagyon sietős, szólt, induljon el még ma estve.

Valentin tizszer is megforgatta ujjai közt a levelet.

— Ő nagyon boldog! mormogta fogai közt. Van ki várjon reá. ki óhajtsa látni őt.

— Boldog! ki boldog? viszonzá Mártha gyengén felhuzva vállait . . . Ma szép holdvilág lesz . . . Induljon meg mentől előbb.

Valentin egy fatörzshöz vágta a félig kész szobrocskát s azzal sebes léptekkel odább állt.

Mártha visszatért a házba. Egy belső hang azt sugta neki, hogy Savines ur nem fog soká késni megjelenésével.

— Savines ur nem is gondol nősülésre, szólt merészen Marihoz, kit az ablakban talált kikönyökölve, feje kezében pihent, gondolatai a fellegek közt jártak. Pirosság öntötte el Mari arczát s szótlan ölelte meg Márthát.

— Nővérecském, folytatta Mártha, jer egyél egy kicsit, hogy megörvendeztesd Javiole-t, aztán imádkozz istenhez s aludj nyugodtan . . . Savines ur nem sokára itt lesz.

Ezuttal Neulise kisasszony el volt határozva semmi fáradságot sem kimélni, hogy Olivért visszavezesse Grisolle-ba, ha mindjárt saját magának is kellene elmenni, hogy elvitassa őt egy reá vágyó mátkától.

Valentin másnap este visszaérkezett. Mártha várt reá.

— Savines ur, holnap hajnalban Vaux-de Cerney-ben lesz, szólt Márthának. Kegyed levelét alig bontotta fel, már végig olvasta. Előttem adta ki a parancsot, hogy készitsék el bőröndjét, s tartsák készen lovát.

— Köszönöm fáradtságát jó Valentinem, felelt Mártha, s szobájába sietett, hogy egy kis nyugalmat élvezzen.

Valentin szomoruan tért haza.

— Jó Valentin, jó! szólt magában. Annyi bizonyos, hogy soha sem fogom birni szerelmét! Tud-é felőlem annyit, hogy szivem milyen nehéz ő miatta? . . . Néz-e reám, mikor velem beszél? Ha férfi tudnék lenni, főbelőném magam . . . . Miért is kellett neki ide jönni? . . . Ő csinált belőlem valamit . . . s nála nélkül ezentul épen semmi vagyok!

Még nap feljötte előtt ki ment Mártha a kertbe, egész virág aratást vitt végbe s dusan tett minden virágtartóba. Mari kinyitva szemét, azonnal észrevette; a háznak egész ünnepies kinézése volt; gyorsan felöltözött, de nem mert nővérétől kérdezősködni. Csak magában gondolta: miért e szokatlan disz, e vigság és rejtett mosoly Mártha arczában? E perczben egy ló vágtatása hangzott a Grisolle-ba vezető keskeny uton, Mari érezte, hogy arcza elhalványodott.

— Ki az? kérdezte remegve.

— Nézz ki az ablakon, felelt Mártha, kinek szive nem kevésbbé dobogott, mint nővéréé.

Mari az ablakpárkányra hajolt. Savines ur akkor szállt le lováról, Mari szédülni érzé fejét, s megtántorodott Mártha ijedten kiáltott fel.

— Semmitől se tarts többé! . . . Szivem remeg; . . . de mégis ő itt van! szólt Mari, örömtől ragyogó arczczal.

A minden, még a legártatlanabb nő szivében is feltalálható diplomatiai hajlam, adott Márthának bátorságot és szavakat, megirni Savines urnak ama levelet; maga érdekében, hihetőleg nem használta volna azt fel; a gondolat nővérére, elszánttá tette. Pecherean urat a köszvény, melyben a jó öreg gyakran szenvedett, ez idő szerint is Rambouillet-hez lánczolta. Mártha a nagy elszigeteltséget, melybe természetes védőjük távolléte által jutottak, használta fel ürügyül, arra kérni Olivért, hogy darab ideig ne hagyja oda többé szomszédságukat. Segélyre lehetne szükségük vagy egyszer éjjel a kihez folyamodhatnának, ha a vaux-de cerney-i remete, oda hagyja magános lakát?

(Folytatása köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

kat mellőzi. — A miniszterelnökségnél Pázmándy Dénes felszólal az ellen, hogy a magyar sajtóiroda 2—3 év óta egészen Bécsbe van áthelyezve, s ugy a magyar sajtó, mint a külföld, Bécsből kapja informátióit. Egy osztrák hivatalos közeg, a bécsi Corresp. bureau küldi meg a külföldnek a Magyarországra vonatkozó tudósításokat s Magyarországra nézve mindent Bécsben lehet csak megtudni. Ideje volna, hogy a kormány emáncipálja a magyar sajtót a bécsi gyámkodás alól. — Tisza m. elnök nem tartja hibának, hogy ott, hol a monarchia viszonyairól világositják fel a külföldet, egy pár magyar ember is van. A „Corr. bureau"-ra nézve maga is elismeri a javitás szükségét. Csanády a miniszterelnöknek vendégségekre adott 12.000 frt tiszti pótlék törlését inditványozza. A rendelkezési alapnál Novák Gusztáv és Majoros István a honvédmenházra 5000 frtot tartanak megajánlandónak, és ez iránt inditványt nyujtanak be. — Tisza miniszterelnök a rendelkezési alapot oly természetünek tekinti, melyért a kormány külön számot adni nem tartozik, de rendeltetési utasitást sem fogadhat el. Simonyi Ernő osztja a miniszterelnök nézetét, de ép azért mert ily rendelkezési alapot csak oly kormánynak szavazna meg, mely bizalmát birja, s mert a mostani kormány iránt bizalommal nem viseltetik, megtagadja a tételt. — Bujanovics Sándor e tételnél nem kivánja felvetni a bizalmi kérdést, melynek szerinte majd csak az apropriácziónál lesz helye, — tisztán takarékossági szempontból inditványozza, hogy a rendelkezési alap 200,000 frtról 120,000-re szállittassék. Tisza miniszterelnök nem járulhat sem az egyik, sem a másik szemponthoz, kivált a mai viszonyok közt, mikor a kormánynak rendes kiadásainál is némi hiányok ebből fedezendők, a rendelkezési alap leszállitását helytelenül alkalmazott takarékosságnak tartja. Lukács Béla pártolla Bujanovics inditványát. A ház változatlanul megszavazván a miniszterelnöki költségvetést, s a tárgyalás folytatását holnapra halasztja.

Gr. Szapáry miniszter Hoffmann Pálnak a fővárosi adókivetések iránti interpellátiójára válaszolta, hogy az adófelügyelő a törvény rendelkezései szerint jár el, s hogy csak javaslatokat tett, mert maga a kivetés bizottság által történik s a kivetések ellen mindenki felszólalással élhet. Megvizsgálta a dolgot s a felmerült aggodalmakat legalább is tulzottaknak tartja. Biztositja a házat, hogy oknélküli zaklatás nem történik, s ha tulmagasak a javaslatok, az illetékes forumon leszállitandja azokat. Hoffman az adókivetési bizottságok eddig tapasztalt méltányos eljárását a miniszter befolyásának tulajdonitván, megnyugszik a válaszban, s a ház is tudomásul veszi azt. Szapáry min. egy Ráth Károly által benyujtott másik interpellátióra válaszolá, hogy a bank már hozzá fogott a bankfiókok felállításához, s azok Kassán, Zágrábban, Győrött és Szegeden már apr. máj. hónapban meg fogják kezdhetni működésöket. Kassán és Zágrábban bankfióknak nevezhető intézet eddig nem volt, s midőn a törvény kötelezte a bankot az idén négy fiók felállitására, azokba a kassai és zágrábi is beleértetett. A további bankfiókok közül kettő 1880-ban, kettő 1881-ben állittatik fel, s a kormány intézkedett, hogy más nevezetesb városok is ruháztassanak fel bizonyos előnyt nyujtó levelezési hitellel. — Ráth Károly aggodalmai a törvényesség szempontjából nincsenek eloszlatva, de a további bankfiókok felállitására vonatkozó miniszteri nyilatkozatban megnyugszik. A ház tudomásul veszi a választ. — Rohonczy Gedeon kérdi a közlekedési minisztertől, van-e tudomása a Tiszavölgyet, s különösen Szegedtől lefelé a Bánátot fenyegető árvizveszélyről, minő óvintézkedéseket tett a töltések fenntartása, megvédhetése s a szükséges szakértők s kormánybiztosok kinevezése tárgyában? Hajlandó-e pénzáldozatot is hozni a magukat megvédeni nem tudó társulatokért? Jövőre mit szándékozik tenni az évről-évre növekedő árvizveszély meggátlására? Fogja-e teljesitni Törökbecse város s a vele szomszédos községeknek 3 sarkantyu épitése iránti kérelmét, a mi hivatva lenne meggátolni a város nagy részének elmosatását, s a közvetlenül alatta fekvő, még ki nem képződött átvágásba vezetné a vizet? — Az interpellátió kiadatott a közlekedési miniszternek.

A nemzetiségi kérdés államethikai világitásban.

Kritika is, nem is. Dr. Meltzl Oszkárnak: „Az erdélyi szászok állása Magyarországban" czimü röpiratára. Irta:

Dr. Persz Adolf.

(Folytatás.)

Igy ir dr. Persz magyar kir. jogakadémiai tanár dr. Lindner Gusztáv m. kir. jogakadémiai igazgatóról, tehát közvetlen eljárójáról! Valóban a legalkalmasabb mód a tanári karban a harmoniát fentartani s megszilárditani, s a leghathatósabb eszköz ezen intézet igazgatójának tekintélyét főleg a szász és román joghallgatók előtt, kik tudvalevőleg kapnak az ily pikáns szellemi csemegén, kivált ha ezt egyik tanáruk nyujtja, öregbiteni és emelni!

Dr. Lindner, ki alárendelt collegájának eme becsmerlését azért vonta magára, mert eléggé felvilágosodott, semmint képes nem volna német — nem szász — nemzetiségét alárendelni a magyar állampolgár — és hazafiságnak, s mert ezen nézetét törvényesen és bátran érvényesithette az alispán választásánál is, — dr. Lindner, ki közhasznu fáradhatlan tevékenysége, többek között a tűzoltó egyletek megalapitása és szervezése által is, megérdemelte nemcsak szülővárosa, de az egész magyar haza köszönetét, — dr. Lindner, kit rendkivüli érdemeiért apostoli királyunk ő felsége nem rég a királyi tanácsosi czimmel tüntetett ki, mi fölött örömét városunk polgársága és vidékének lakossága nagyszerü fáklyás zene által fejezte ki, — dr. Lindner, ki minden, de minden tekintetben oly magassan áll dr. Persz fölött, hogy ez csakugyan nem érdemes, hogy a saruját kioldja, — dr. Lindner nem szorult senki, s legkévésbé az én apologiámra. Majd viaszautasitja ő e gunyos és ritka rosszakaratu megtámadást. Mindazonáltal ismervén igazán magyar büszkeségét s nagylelkűségét kicsinyes ellenségekkel szemben, mégis figyelmeztetem: e tulajdonságainak ne áldozza fel a vezetésére bizott intézet belbékéjét és érdekét, hanem mint az ezt veszélyeztetőnek kérje dr. Persznek eltávolitását s áthelyeztetését oly városba, hol agyafurt hobortjai kevésbé válhatnak veszélyessé!

„Tekintsük meg," folytatja dr. Pessz, „a másodikat. Ugyanez egyrészt és általában: Dakorománia, félelmes és annál veszélyesebb, előmunkásainak egyike, mert ugy látszik, jól tudja és ismeri a politikai „kéz kezet mos"-féle opportunitási elvet, s még a politikával is kész szövetkezni, csak valamit nyerhessen vele és általa; persze azután maga is nevet rajta! S másrészt és különösen: egy közönséges szám; bármely hozzá hasonló másik épen olyan jól betölthette volna a helyét.

Különben ha az első, mintegy önként jelentkezhetett, már ez a második: keresett volt, s igy tormészetes, hogy már ezt, vagy illetőleg érette, egy nemzetiséget, meg is kellett tizetni.

Hogyha fama kisasszony, bizonyos nyilvános helyen történt dolgok nyomán, a világnak el nem árulta volna is, maguk a további választási (?) eredmények, világosan mutatják: hogy mi volt ennek közreműködéséért a szabott ár"?

E második dr. Pacurariu István ügyvéd, valami vizsgáló bizottmány tagja a jogakadémiánál s igy mintegy collegája dr. Persznek, igen tevékeny ember, kinek irodájában 5—6 egyén dolgozik. Ha meggondoljuk, hogy Pacurariu mindig a románok activitása mellett szólalt fel, minden fontosabb kérdésben a kormány mellett nyilatkozott s a népnövelésre vonatkozó ujabb törvényjavaslat okozta bécsi zarándokolás és tüntetés alkalmával is csak passiv vagy határozottan megnyugtató és csitító szerepet játszott: nagyon vakmerőnek kell nyilvánitanunk azon állitását dr. Persznek, hogy dr. Pacurariu dacoromán. Ha államethicája őt meg nem tanitotta a szivekben olvasni s ő be nem bizonyitja, hogy Pacurariu szivéből kiolvasta ennek Dacoromániaérti rajongását: kénytelen vagyok e második photographiát falsificatumnak és torzképnek tekinteni s ennek előmutatását arra czélzónak tartani, hogy a főispán correct eljárásánál segédkezett e derék románt is rosz hirbe ejtse s hasonló hazafias ténykedéstől visszariassza. S félek, hogy czélját eléri; nekem legalább könyezve panaszkodott dr. Pacurariu, hogy ily szerencsétlenséget s gyanusitást azért, mert épen hazájának kivánt szolgálni, nem érdemlett s azt magyar ember részéről annál kevésbé várta, mivel még „a Tagblattisták", kiknek legtöbb okuk lehetne reá neheztelni, ily vádat, a meztelen hazaárulás vádját, sem merték ellene emelni.

A mit dr. Persz a Fama kisasszonytól hallott és Pacurariu közreműködéséért kiszabott árról fecseg, — semmiképen nem érthetem; vagy ezen ár talán abban áll, hogy N.-Szebenmegye, tehát oly megyének tisztviselői közé, hol a románság tulnyomó többségben van és intelligentiája is bátran megmérkőzhetik az e megyebeli szász vagy magyar értelmiséggel, egy néhány románt is beválasztottak vagy dr. Persz szerint a főispán kinevezett? De hiszezek a megyei tisztviselők egy harmadát is alig közelitik meg! Avagy államethikája értelmében ugy kellett volna itten is eljárni, mint Nagy-Szeben város tanácsának tisztujitásánál, hol még janitornak sem választottak románt?! Pedig a szegény román soha sem zsarnokoskodott a szász fölött oly tigris módra, mint az azátkozott magyar!

„Végre mit mondjak a harmadikról"? kérdi dr. Persz. „Igaz, hogy ez volt a legkeresettebb, de csupán csak azon egyszerü okból, mert már harmadiknak kellett! Különben önmagában véve: egy nagy zerus! hanem persze valamely meglevő számhoz hozzáfüggesztve, mégneki is értéke támad! A legnagyobb u. n. magyarfalók egyike, kinek talán ezuttal azon picáns izlése gerjedt, hogy a magyar (?) politikát (!) pártfogolja és támogassa?!

Legnehezebb dolog kitalálni, hogy sajátképen mely indok birta őt arra, hogy ama háromságba beszegődjék? Valószinüleg csakis a hiusság! Legalább annyi bizonyos, hogy egy izben a legalkalmasabb (?) helyen, jelesül a legjámborabb férfiak gyülekeztében, kik a legszentebb, vagyis egyházi ügyekről tanácskoztak, s hol én is jelen voltam, hangosan dicsekedett: hogy megbuktatta a szászok alispáni jelöltjét!

Ugyanezen magasztos öntudat lehetett az ő közreműködésének jutalma?! tehát vizsgálatképességét ezuttal szokatlanul alacsony kamatokra adta ki"!!

(Folyt. köv.)

Javaslat

az alkotandó határ-szabályok tárgyában.

(Folytatás.)

6. fejezet.

Szövetkezeti viszony.

17. §. A mennyiben szövetkezeti viszony létesülne a végett, hogy több összefüggő földek marha legelésre, — vagy hasonnemű vetéstermesztésre (p. o. lóhere vetésre) — avagy közös körülkeritésre, sánczolásra, utak nyitására és telepitvények állitására használtassanak: ily szövetkezeti viszony szabályokban megállapitandó, és a határbizottsággal közlendő, és miután ez a hatérrenddel ellenkezésben állónak nem találja, telekkönyvileg is biztositható.

7. fejezet.

Pásztorok beállitása.

18. §. A pásztorok felfogadását a határbizottság intézi, és a szerződést a fogadott pásztorokkal a bizottság köti; ezen szerződésben meghatározandók azon büntetések is, melyek a pásztorokat, kötelességeik netalán elhanyagolása miatt sujtandják.

A határbizottság bocsátja el a pásztorokat.

Kirójja a földbirtokosokra a pásztor-béreket, s azok beszedéséről gonkoskodik.

19. §. Pásztori szolgálatra csak olyan megbizható ferfi-személyek veendők fel, kik a 20-ik évkort betöltötték. Ilyen szolgálatra nem alkalmasok az olyan egyének, kik hatalmaskodási büntényért, vétségért vagy ilynemü kihágásért, vagy olyan egyének, kik valamely büntetendő cselekvényért legalább hat havi fogsággal bantetve voltak.

20. §. A pásztorok, a mezei rendőrfőnök által, a szerződésileg megállapitott szolgálati kötelességek pontos és lelkiismeretes teljesitésére esküvel kötelezendők.

8. fejezet.

Határkijelölés.

21. §. Minden föld — a mennyiben az nincsen körülkertelve — kövek, tölgyfa-czövekek, vagy borozdák által körülhatárolva kell, hogy legyen.

22. §. Minden földtulajdonos jogosult, közös határkijelölést, vagy az idő miatt elavult, vagy már nem látható határjegy-megujitást követelni szomszédjától. Az e végetti költségeket az érdekeltek, határvonalaik hosszusága arányához képest hordozzák.

23. §. Ha valamely szomszéd a közreműködését megtagadja, a mezei rendőrfőnök jogában áll, mindenkori előleges helyi szemle után, a feleket rövid határidő alatt megteendő határkijelölésre utasitani.

Ha ezen meghagyás ellen 14 napok alatt az indokok kifejtése mellett a mezei rendőrfőnöknél kifogás nem tétetnék, annak teljesedésbe vételét a határbizottság elrendeli, kivéve, ha oly magánjogi peres kérdések forognának fenn, melyek birósági határozatnak vannak fentartva.

24. §. Ha a meghagyás ellen kifogás tétetett, az azonnal a tanácsnál beadandó. — Ha ez azt találná, hogy a határviszonyok rendezése, a magánjogi peres kérdések birósági ellátása előtt nem lehetséges, ugy az 14—40 napokból álló határidőt szaband ki, mely idő alatt a felek kötelesek bemutatni azt, hogy a perkérdés az illetékes biróság előtt már folyamatba tétetett, avagy más módon elenyészett.

Ha ezen felhivásnak nem tennének eleget, ugy a tanács, egy az illetőkhez intézendő előleges és egy további haladékot kizáró meghivás mellett, a határkijelölést a feleknek megrendeli, s közigazgatás utjáni végrehajtásra a határbizottságot utasitja.

25. §. Ha a magánjogi természetü akadályokat, barátságos kiegyezés utján nem lehetne megszüntetni, akkor tanács a további eljárást a 24. §-ban jelzett uton elrendeli.

26. §. A tanács, az ilyszerü tárgyalásokról egy külön jegyzőkönyvet vezet, és az ily tárgyakban hozott határozatait a feleknek — kivanatra — irásban adja ki.

27. §. A feleknek kiadandó utasitásokban és végzésekben, világosan megjelölendők a következmények is, melyek azoknak meg nem tartásából eredhetnének.

28. §. Ha a peressé vált magánjogok felett hozott birósági itélet folytán, egy egész uj, vagy részletes határjelzés vámék szükségessé, ugy annak költségeit azon fél köteles hordozni, ki a panasza beadását a 23. §-ban meghatározott határidőben elmulasztotta megtenni.

Ép ugy hordozandja a szomszéd földtulajdonos az eljárás költségeit, ki indokolatlanul a határkijelzésnél közreműködését netalán megtagadta.

9. fejezet.

Kürülkeritések.

29. §. Falakból sövényekből és eleven kertelésekből álló keritések, melyek két föld határán léteznek, közös tulajdonnak tekintetnek és közösen fentartandók, ha csak annak ellenkezője nem bizonyittatik.

30. A ki egy keritésnek közös vagy kizárólagos fentartására való kötelezettségének semmiképen, vagy csak hiányosan tesz eleget, azt arra kényszeriteni lehet, és a mulasztásából eredt károkért felelősséggel tartozik.

31. §. Uj keritéseknek helyreállitásánál következő távolságok a szomszédos földtől megtartandók:

a) falaknál, palánkoknál és sövénykeritéseknél, — azok fél magasságának megfelelő távolság;

b) eleven kertelésseknél 1. méternyi távolság.

32. §. Falak általi keritéseknél, palánknál, sövénykeritéseknél, — a menynyiben utóbbiaknak 1 méter magasnak kell lenniök, — a kerités felállitása előtt meg kell jelölni az irányt és magasságot, és erről a szomszédbirtokos értesitendő. — Netaláni kifogások utóbbi által, a hirdástól számitva 14 napok alatt, a tanácsnál bejelentendők.

Elkésett kifogások nem fogadtatnak el.

32. §. Eleven keritések megmetszésénél, és más keritések helyreigazitásánál, jogosult a tulajdonos — a mennyiben arra szükség találna lenni — a szomszéd földjére lépni.

Ily munkák azonban lehetőleg oly időre hagyandók, a mikor azokból a szomszédra nézve kár nem háramolhatik.

Netaláni kártételekért kártérités adandó.

34. §. A földtulajdonos jogosult, a szomszéd eleven keritéséből az ő földje légüre telett függő ágakat, vagy oda behatolt gyökereket levagdalni és elhasználni.

10. fejezet.

Partvédelem.

35. §. Minden tulajdonos, kinek földje patakra rug, jogosult a megkivántató védszereket alkalmazásba venni, a mennyiben ezek más földtulajdonosoknak kárt nem okoznak.

11. fejezet.

Mezei utak.

36. §. Mezei utak készitése és fentartása a község feladata, a mennyiben egyes eseteknél, különös magánjogi viszonyok nem forognának fenn.

37. §. Ezeknek iránya, valamint a felett, hogy mely idő alatt készitendők, a tanács egyetértve a határbizottsággal határoz. — Gond forditandó arra, hogy minden föld ezáltal hozzáférhetővé tétessék, és a nyitandó utnak mindkét oldalán levő szomszédjai ezáltal egyaránt érintessenek.

38. §. A mézei utak egész hosszában, mindkét oldalon, határjelekkel látandók el.

39. §. A főbb mezei utak szélessége 6 méter, a mellékutaké 3 méter leend. Marhahajtásra használt utak 12 méternyi szélességre nyitandók, és gond forditassék, hogy a marha a szomszédos földeken kárt ne tehessen.

12. fejezet.

Ültetvények.

40. §. Minden tulajdonosnak joga van földjét fákkal beültetni.

41. §. Magas törzsü gyümölcs és diszfák, a föld határától csak 9 méternyi távolságra, pujább növésü fák pedig 2 méternyi távolságra ültettethetnek.

42. §. A patakok hosszában és a föld megerősitésére, illetőleg megkötésére, csak alkalmas fanemek a határig ültettethetnek, a lapályban pedig a szomszédos földekre csak mérsékelt magasságuak.

Véghatározatok.

43. §. A tanácsnak kötelességében áll, jelen szabályokat az összes földbirtokosok tudomására juttatni; egyszersmind azok egy értekezletre meghivandók, és felhivandók a jelen szabályok tüzetes tárgyalására és eziránti határozathozatalra.

Február 24. 1879.

Simon Elek,
polgármester.

Simon Elek polgármester

válasza és javaslata a Kolozsvár mezőgazdasági viszonyai rendezése tárgyában hozzá intézett interpellátióra.

(Folytatás.)

Az akkori esküdt közönség a mezei rendőri bizottmány ajánlatát beható tanácskozás alá vette; kihallgatta a mezei gazdákat, s miután a beadott kimutatás szerint az ugarrendszer visszaállitását 3145 holdat 566 □ ölet biró birtokos követelte figyelmen kivül a kérvényezők kivánságát nem hagyhatta.

Tekintetbe vette mindazonáltal a fenálló állapotokat, s ugy találta, hogy valamint 1856-ban nem lehetett volna a váltó mezei gazdaságot előleges átmeneti szabályok, és előre való készület nélkül oly hirtelen megszüntetni, és a minden évbeni használatot rögtönözve életbe léptetni, ugy ma is, miután a föld szabad használata 1857 óta fennáll, ma sem lehet a régi ugar és csorda-rendszert feltétlenül visszaállitani, hanem a legelői kényszert a föld szabad használatával kell egyeztetni, s oly szabályokat alkotni, melyek szerint a földbirtokosoknak teljes autonom joguk fenn maradjon, és az ugarrendszer csak annyiban legyen helyreállitva, a mennyiben a magán tulajdonjogot nem sérti.

Ez irányban alkotta meg 1864-ben a választott esküdt közönség 33. szám alatt az ide ·/. alatt mellékelt szabályokat.

Ezen szabályokban ki van mondva, hogy az 1857-ik évig minden évben használt dülők ezután is — mint a város közelében levő földek, minden évben használhatók — a város három fordulóján pedig a három fordulós rendszer, ugar és csordajárás 1867-dik évben visszaállittatik.

Ki van mondva, hogy ha valaki a három forduló területén egy tagban öt hold területet bir, s ezen földterület oly fekvéssel bir, hogy az által a marhahajtás a körül fekvő legelői kényszernek kitéve lévő be nem kertelt földekre gátolva nincs, vagy ha valaki kisebb földterülettel bir is, de azt elsánczolja, bekeriti, az ily földjét szabadon használhatja, s a közlegeltetés alól kivonhatja.

Kisebb földbirtokosok, sőt egy egész határrészt kiró birtokosok egyesülhetnek a végre, hogy földjük az ugar- és legelő kényszer alól kivétessenek.

Megtiltja a szabály, hogy az, a kinek földje nincs, a másén ingyen legeltethessen — s az arányt megállitja.

Ezen szabályok a határrendezést ugy szólva a földbirtokosokra bizza s a tulajdon feletti rendelkezést a földtulajdonosoktól meg nem vonja. Azt vélte a választott közönség, hogy ily szabályok mellett magok a tulajdonosok fognak a határ mikénti használatáról rendelkezni, s az által idővel egy megnyugtató, a minden iránybani érdekeket megnyugtató állapot fog előidéztetni.

A szabályokat azonban a k. főkormányszék — attól tartva, hogy a megyékbeni tagositást egy ily példa gátolni fogja, nem erősitette meg — 19435—(3706. f.) számu leiratában azt hozván fel, hogy az ugarrendszert visszakivánók csak 3154 holdat birnak, tehát a kisebbség kivánja a rendszer változtatást; és hogy az ugarrendszer a föld tulajdon szabad tetszés szerinti használatával ellenkezik, és hogy az ugarrendszer a miveltebb földmiveléssel ellenkezik, és visszalépni nem lehet."

Azt hinné az ember, hogy a főkormányszék ezen leirata a gazdaközönséget megnyugtatta, — koránt sem! azóta is fenáll a kivánság, mely az ugarrendszer visszaállitását követeli.

Utoljára 1876-ban 3828. szám alatt lett beadva több városi földmivelő által egy kérés, mely az ugarrendszert visszaállittatni kéri, — tanács a mezei rendőrség által kihallgattatni kivánta kerületenként a gazdaközönséget, s miután több oldalu nyilatkozatok tétettek, sőt az 1864-ki szabályokat elfogadták, hátra volna, hogy kipuhatoltassék: hány hold földet birnak a kérelmezők, s ha a rendszerváltoztatást ugy lehet-é tekinteni, mint általános kivánságot.

Itt azonban megállott a további tárgyalás, és valóban a nagy kérdés, hol kellessék a fonalat ujból felfogni, hogy a városi mezőgazdaság érdekében egy minden irányban megnyugtató, a földmivelést és marhatenyésztést előmozditó állapotot lehessen megteremteni.

Ezen történeti ismertetés előbocsátása után, a hozzám intézett kérdés 1-ső pontjára: ha nem szándékozom-e az 1864-ik évben jegyzőkönyvre vett munkálatokat és törvényjavaslatokat ujabban tárgyalás alá venni? azt felelem, hogy a tárgyalást fel lehet eleveniteni, de miután az 1864-iki szabályokat az akkori kormányszék meg nem erősitette, és azon elvet mondotta ki, hogy a tulajdonjogból folyólag minden ember a maga földjét szabadón használhatja; hogy az ugarrendszerre visszatérés nem előhaladás, hanem visszalépés, s azt határozni hogy a háromfordulós mivelési rendszer ujabban visszahozassék, az összes földbirtokosok beleegyezése kivántatik, sikert a tárgyalások ujabb felvételétől várni nem lehet, mert a határ nem egyformán termékeny talajjal birván, azt remélni, hogy a minden évben használható és a városhoz közel fekvő földek birtokosai a fordulós és kényszer legeltetéssel kapcsolatos mivelési rendszerbe beleegyezzenek, nem lehet. — A 2-ik kérdés pontját illetőleg, ha az 1864-ben alkotott szabályoknak érvényre juttatása kivihetetlen volna, szándékom-é a tagositásra lépéseket tenni," — azt mondom, hogy a város határán, hol a szántók, kaszálók több mint 8000 parallellában, a határnak közelebb és távolabb eső dülőiben biratnak, a mindennapi adás, vevés, csere, osztály által szüntelen hullámzó változásoknak eldaraboláson vannak a földek kitéve, hol a talajfekvés annyira különböző, tagositásra semmi kilátás sem lehet; mert noha az 1871. 55-ik törvényczikk 18. §-e a tagositás eszközlését megengedi, ha a tagositást kivánók birtoka a tagositandó birtoknak egyharmadát teszi, de nem reménylem, nem hiszem, hogy a határt biró tulajdonosok annyi része belé fogna egyezni a tagositásba, jelesen a birtok becslést és elhelyezkedést a határ fekvésének különböző természeténél fogva keresztül lehetne vinni.

(Vége következik.)

A ruthének a magyar nyelv mellett.

Mig a gör. katholikus és gör. keleti román püspökök a magyar nyelv kötelező tanitásának elrendelése ellen minden lehetőt elkövetnek, addig a gör. katholikus ruthen püspökök a magyar nyelv mellett intéztek feliratot a közoktatásügyi miniszterhez. A hazafias felirat, melyet Pásztélyi János munkácsi és Tóth Miklós eperjesi püspökök irtak alá, a következőket mondja:

A munkácsi és eperjesi egyházmegyék püspökei, kiknek hivei nagyobb részben szláv ajkuak, közvetlen tudomás és meggyőződés alapján biztosan állithatják, hogy azon törvényjavaslat, mely a magyar nyelvet az elemi iskolákban a kötelezett tantárgyak sorába felvétetni kivánja, nemcsak nem találkozik ellenszenvvel a nem magyar ajku hivek-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nél, sőt inkább élénk örömmel tölti el azok legnagyobb részét. Nevezett püspökök biztositják a magyar kormányt, hogy 13 polgári megyére kiterjedő hiveiknek nem-magyar ajku része, saját érdekében, melegen óhajtja a mód és alkalom nyujtását, hogy megtanulhassa a magyar nyelvet, mely az államegység szempontjából is, jog és kötelesség szerint, e hazában vezérszerepre van hivatva. „Belátja e nép, és minden jóakarója, irja a két püspök, hogy a magyar nyelv tudása ugy egyéni, mint társadalmi és állami érdekek szempontjából kivánatos, sőt szükséges."

A felirat felemliti, hogy az állam a magyar nyelvnek általánositása által sok uj erőt nyerhet és biztosithat magának az állami és társadalmi czélok előmozditásánál s a közhivatalok betöltésénél, azon elemekből és a nem-magyar ajku nép ama rétegeiből, melyek eddig parlagon maradtak. Legerősebben fog pedig ez eredmény állami érdek szempontjából az által jelentkezni, hogy a magyar nyelv tudása mindinkább erősbiteni fogja a magyar nemzethez tartozóság nagy, igazságos és törvényes eszméjét. Ezt pedig minden nemzetiségnek óhajtania kell. Azon aggodalmat illetőleg, mintha a magyar nyelv tanitása a nemzetiségek elnyomására vezetne, a ruthén nemzetiség nem oszthatja, mert megbizik a törvényhozás és kormány tapintatában s mert fel van világositva már most is a felől, hogy a magyar nyelv csakis tantárgy gyanánt fog előadatni, de az ismeretek megszerzése, a rendes tantárgyak előadása, az illető népek anyanyelvén fog ezentul is történni. A méltánylás eme mértékét legkevésbbé tagadhatja meg a magyar nyelvtől a ruthén nép, mely forrón óhajtja, ugymond a felirat, hogy a jövő nemzedék a gyakorlati életnek neveltessék, s mely a magyar nyelvnek a felekezeti iskolákban való tanitását már előbb kötelességévé tette a tanitóknak. A hivek tehát a czélzott törvényjavaslatot állami pártfogás gyanánt üdvözlik. A feliratot igy végzi a két gör. kath. ruthén püspök:

„Nem késünk ehhez képest febr. 22-én tartott közös értekezletünkből nmltgod előtt tiszteletteljes bizalommal kijelenteni, hogy ha majd a tervezett törvényjavaslat a magas kormány szilárd elhatározása után, népünk iránti jó indulatból meg lesz érlelve és létrehozva: azt közéletünkben a jó ügy diadala s a közmüvelődés üdvadó lendülete fogja kisérni."

IRODALOM és MÜVÉSZET.

A tudományos akadémia ülése.

— Márczius 3-án. —

A tudományos akadémia első osztálya ma délután Pulszky Ferencz elnöklete alatt ülést tartott, melyben mindenekelőtt Ponori Thewrewk Emil értekezett a Festus-codex helyreállitásáról. Hosszas és gondos kutatás eredménye az értekezés. Thewrewk ugyanis egy uj Festus-codex kiadását tervezi s e végből át kellett vizsgálnia az eddig ismert Festus-kéziratokat. Eddig a müncheni és wolfenbütteli codexek voltak ismeretesek, mig a leydeni, troyesi és bécsi kéziratokról csak névleg birtak tudomással. Thewrewk kifejti, hogy a müncheni és wolfenbütteli codexek sem pontosak; részletesen kimutatja az egyes eltéréseket s valamennyi kézirat egybevetéséből megállapitani igyekszik az eredeti helyes szöveget. Thewrewk oly lelkiismeretesen járt el, hogy a külügyminisztérium utján a leydeni codexet is meghozatta, hogy személyesen vizsgálja át annak tartalmát. Igy sikerült Thewrewknek, ki ezuttal kiváló combináló ügyességet árult el, több elismerésreméltó eredményre jutni, kitüntetni nevezetesen, hogy a szöveg ortographiája nem oly ingatag, mint azt az egyik kiadó, Müller vélte, hanem igenis hibás a szórend, továbbá, hogy 33 helyen interpellátió van, de másrészről sok helyeket vettek ki. Végre előadó számos ismeretlen szót talált, melyek gazdagitják a latin nyelv kincstárát, de találta azt is, hogy mig sok hely jónak bizonyult, addig igen sok rosszat ismét helyre kell igazitani.

A fölolvasót élénken megéljenezték.

Azután Volf György lev. tag bemutatta dr. Kiss Ignácz művét Pázmány nyelvéről. A mű kiadás végett érkezett az akadémiához s megvizsgálásával a nyelvtudományi bizottság a bemutatót bizta meg, a ki igen szorgalmasan dolgozott becses monographiának találta, de kiadás előtt némiek pótlását óhajtja. A szerző a gramatikának és syntaxisnak csaknem minden fejezetén végig vezeti s visszatükrözteti Pázmány nyelvét, kiemelve sajátságait s a mai nyelvtől eltéréseit. Müve három részre oszlik. Az elsőben tárgyalja a szorosan vett gramatikát, a másodikban a syntaxist (szó- és mondatkötést), a harmadikban a szótári dolgokat (az eltérő szavakat, a szólásmódokat). Pázmány egynehány kisebb müvéhez nem férht ugyan, de az átkutatott hat műből, melyek közt a Kalauz és Prédicatiók jó nagy terjedelmüek, eléggé megismerkedhetünk Pázmány nyelvével. A szerző nem sajnálta a fáradságot s nem csak azt nézte, hogy mi van, hanem azt is kutatta, hogy mi nincs Pázmánynál. Azonkivül a mai használattól akármi tekintetben eltérő, vagy az irodalomból egészen kiveszett szavakat mind összevetette Szenczi Molnár Albert szótárával. Minthogy Molnár Pázmánynak kortársa volt, mindenesetre legalkalmasabb Pázmány szavai értelmének megállapitására. A bemutató a műből felolvasta a szőösszetételről, kötőszókról, szóegyeztetésről, szóvonzatról, szórendről szóló fejezeteket, valamint néhány szokatlan szót, szólásmódot és közmondást.

Következtek a folyó ügyek. Gyulai Pál titkár tudatja, hogy az állandó irodalomtörténeti bizottság az osztály megbizásából létrejövén, az összes ülés ezt, valamint programmját helybenhagyta s fölkéri az osztályt, hogy a bizottság megalakitásáról gondoskodjék. Egyszersmind tudatja a titkár az összes ülés ama megbizását, hogy egy, az Eötvös-szobor leleplezése alkalmával szavalandó óda irása végett akár megbizás, akár pályázat utján intézkedjék. Mindkét tárgyban a szombati osztályértekezlet fog határozni.

Ezzel az ülés véget ért.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. márcz. 5.

— A magyar királyi igazságügyminiszter Zeilinger Károly, lugosi törvényszéki, Vitályos Lajos, nagyszebeni és Váradi Antal, erzsébetvárosi kir. törvényszéki irnokokat kölcsönösen áthelyezte.

— A gyula-fehérvári ügyvédi kamara részéről közzététetik, hogy Fekete Ferencz, marosujvári ügyvéd Szolnokra történt átköltözése folytán a kamara lajstromából kitörültetett.

— **Nemzeti szinház.** Az „Ifjabb Fromont és idősb Risler"-ben, Daudet és Belot hatásos drámájában lépett föl másodszor Helvey Laura a kolozsvári szinpadon. A közönség egészen megtöltötte a nézőtért, mi azt bizonyitja, hogy Helvey k. a. első föllépte nagy érdeklődést keltett a fővárosi vendég iránt, ámbár magára a darab is nagy vonzóerővel bir. Helvey kisasszony ezuttal Sidoniát, ezt a tetőtől talpig romlott szivtelen nőt személyesitette, még pedig olyan sikerrel, mely egyenlő magaslaton állott első felléptének sikerével. Helvey k. a. az egész alakot élénken jellemző vonásokkal rajzolta s egész alakitásán látszott, hogy szerepéből gondos studiumot csinált. Midőn az első felvonásban a menyegzői jelenetben először mutatta be Sidoniát, már egész örvényét föltárva láttuk a ferde nevelésü fiatal nő romlottságának, mely oly példátlan cynismussal és hidegvérü lelketlenséggel dulja föl két család boldogságát. Azután a nemeslelkü Fromontnéval való jelenete, midőn annak finomsága és mindenkiben tiszteletet keltő alakja által, önkénytelenül legyőzetve érzi magát; a hazatért ifjabb Rislerrel való jelenete, midőn azelőtt az iránta táplált forró szenvedélylyel igazolja aljas viszonyát Györgygyel; s végre báli jelenete, midőn a fájdalmában hőssé fölemekedő idősb Risler megfosztja őt lopott ékszereitől és Klárától térden állva bocsánatot kérni kényszeriti: — minde részleteket Helvey Laura k. a. az öntudatos játék olyan drámai jellemzetességével és erejével vitte keresztül, hogy a közönség alig volt képes a jelenet végéig visszatartani elismerésének zajos tapsait. Érdekes momentuma volt Helvey kisasszony tegnapi játékának az a két dal is, melyet zongorakiséret mellett a 3. felvonásban szép énekhangján épen olyan izletesen, mint nem mindennapi iskolával adott elő; a meglepett közönség nem tudta magától megtagadni az élvezetet, hogy megismételtesse. Az est többi szereplői közül Gabányit (Chébe), Békessi Irmát (Fromontné), Gerő Linát (Désirée), Szacsvayt (Fromont) kell kiváló dicsérettel kiemelnünk.

— **A márczius 15-iki** nemzeti-ünnepély állandó rendező bizottsága tegnap délután tartá második értekezletét, a „Kelet" szerkesztőségében. Ez értekezlet tárgya a f. évi ünnepély programmjának megbeszélése volt. A programm egyik szokásos pontját az emlékbeszéd képezi; az ünnepélyen egy felolvasás tartására Békésy Károly lapunk szerkesztője vállalkozott. Salamon János zenekara, mint rendesen ugy most is felajánlá díjtalan közreműködését az ünnepélyben. A dalegyleteken kivül, még egyesek is fel fognakkéretni a részvételre. Az ünnepély, szokás szerint a redouteban tartatik, márczius 15-én délután 4 órakor, s tiszta jövedelme a Kolozsvárt felállitandó magyar nemzeti szobor költségeire van szánva.

— **A magyar nyelv** beszélésének megtiltása miatt a helybeli román lelkészekkel felmerült ismeretes vitánkból kifolyólag a kismesterutczai g. k. román templom esperese pert inditott azon román egyén ellen, kinek elbeszélése folytán mi a hirt közlők. Az eredményt annak idején registráljuk.

— **Marosmegyei** egyik levelezőnktől a a bölkényi két szerelmes öngyilkos (és nem hét mint a hogy lapunk először hozta) történetére vonatkozólag még a következő sorokat vettük: Magyar-Bölkény községében (Marostordamegye), husvétvasárnap kedden estve odavaló Menyhárd Zsigmond kedvese Borsos Juliánnával tánczba menvén ottan egész éjfél után 1 óráig jó kedvvel mulatott. Azonban 1 órakor a tánczból kedvesével együtt elment haza (t. i. a legény lakására) s ottan a kertben kedvesének nyakát egy nyél nélküli kaszával ketté metszvén, saját szokmányával betakarta. Ekkor maga magát akarván kivégezni, előbb a kaszával próbálta nyakát elmetszeni, de ez nem sikerüle, mivel csak megkarczolta. Ekkor egy kötelet keresett elő s azzal magát egy közel lévő almafára felakasztotta. E tragoediának oka abban rejlik, hogy a legény már három évtől fogva jár kedveséhez s most látva azt, hogy nem akarják hozzáadni nőül, ezért határozták el — hihetőleg mindketten — azt, hogy legalább a halálban legyenek egymáséi.

— **Beszterczéről irják nekünk:** A beszterczei „Magyar Casinó" évi rendes közgyülését e hó 9-én tartandja meg az egylet helyiségében. E gyülésen követendő megállapodások tárgyában e hó 3-án este hat órakor egy előleges értekezlet hivatott össze, melynek legfőbb tárgyát a betöltendő állomásokra candidálandó egyének névsorának megállapitása képezte. Korelnök Ránta László törv. biró, s jegyzőnek Incze Gerő választatott meg, s miután elnök az értekezlet tárgyát röviden előadta, megindult az éles eszmecsere, melynek legfőbb tárgyát az alelnöki székre candidálandó egyén feletti viharos vitatkozás képezte. Két párt küzdött élénk replicák mellett, saját jelöltje érdekében, de minthogy mástél órai tanácskozás után sem tudtak megállapodásra jutni, a közgyülésen követendő titkos szavazás eredményétől tették függővé győzelmüket. — Érdekes végtárgyalás fog lenni az itteni kir. törvényszéknél e hó 13-án beszterczei Hann Mihály, borgó-tihai Sintu Todor és Sintu Petre elleni csalási és sikkasztási bünügyében, melyet ezelőtt nehány évvel özv. Pattyantus Jakabné kárára követtek el. E rég huzódó érdekes bonyolult bünperről, mely akkora sensatiót keltett, s annyi port vert fel e megyében, nem késünk a tárgyalás bevégeztével kimeritő tudósitást nyujtani. Sirhalmi.

— **A „Hajótörés után"** czimü regény tisztelt előfizetés-gyüjtőit van szerencsém felkérni, hogy a netaláni előfizetéseket f. hó 15-éig Stein János ur könyvkereskedésébe Kolozsvárra beküldeni sziveskedjenek, hogy az eredményhez képest a munka megjelenése vagy a t. előfizetők pénzeinek visszaküldése iránt késedelem nélkül intézkedni lehessen. M.-Igen, 1879. márczius 2-án. Kis Bálint.

— **Nyilvános köszönet.** 1878. évi 27. sz. hoz. T. Sztupa Andor szinigazgató ur, legutóbbi itt időzése alkalmával, a nagy-szebeni magyar olvasó-egyleti alaptőke javára, egy előadást rendezni szives volt, mely a fennebbi czélra 47 frt 22 krnyi tiszta jövedelmet eredményezett. Ennek következtében az egylet választmánya, kedves kötelességének ismeri, hogy a fenn nevezett t. szinigazgató urnak, hazafias nagylelküségéért, a nyilvánosság utján is, köszönetét kifejezze. Nagy-Szebenben, 1879. évi február hó 20-án. Tamásy Béla, egyleti elnök. Dr. Persz Adolf, egyleti titkár.

— **Zsengeri Samu** fővárosi tanitó leforditotta „Pestalozzi válogatott munkáit" s azokat magyarázatokkal kisérve kiadja. Az első füzet épen most jelent meg és 50 kr. az ára. Ajánljuk a paedagógok figyelmébe.

— **Uj n.-váradi püspök.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Ő Felsége Pável Mihály, szamosujvári püspököt nagyváradi görög szertartásu katholikus püspökké nevezte ki

— **Templom-rablás.** A n.-váradi kapucinusok zárda templomát valami merész tolvaj kirabolta tegnapelőtt éjjel. A rabló valószinüleg vasárnap délután valamelyik gyontató székbe rejtőzött, s reggel korán, mikor a sekrestyés kinyitá a templomot, elosont. Szerencse, hogy a kelyhek és más apróságok, melyeket magával vitt, nem nagy értéket képviseltek.

— **A székesfehérvári** országos kiállitás végrehajtó bizottsága tudatja, hogy a kiállitás tartama alatt a borkiállitási hely szomszédságában, borok és egyéb szeszesitalok részére kostoló csarnok fog felállittatni, mely italoknak legfölebb 20 centiliteres üvegekbe kell töltve lenniök. A jelentkezéseket külön márczius 15-ig, az italokat pedig április végéig kell beküldeni.

— **Nyilt köszönet.** A maros-ludasi „Társalkodó"-nak mult hó 22-én tartott tánczestélyének összes bevétele 112 forint. Kiadás 54 frt 32 kr. Levonva a kiadást a bevételből: marad tiszta jövedelem 57 frt 68 kr. Ez alkalommal felülfizetni kegyeskedtek: Mltgs Miksa Imre 4 frt, t. Bokodi László 2 forint, Császár Sámuel 2 frt, Schwartz Adolf Nagy Váradról 1 frt, Felföldi Elek 1 frt, Keresztei Áron 1 frt, Eczken Sándor 1 frt, Fosztó Géza 1 frt, Szalakőzi Sándor 1 frt, Rozman Jakab 1 frt, Makkai József 50 kr, Zettel János 50 kr, Dossius Demeter 1 frt, Tomcsik József 2 frt. Fogadják a nemes szivü t. adakozó urak az ügy nevében mindnyájunk hálás köszönetét, A bizottmány meghagyásából Maros-Ludason 1879. márczius 4-én. Kanyaró Mihály, bizottmányi tag.

— **A Tisza áradása.** Budapesti lapok Szegedről a következő táviratokat közlik: A percsórai töltés marostéi részein a legnagyobb veszély. A munkások strikeolnak s menekülnek a veszélyes helyekről. Az árviz-bizottság külön vonattal 500 embert rendelt oda. A helyzet mind veszélyesebbé válik. A vizállás este is még féllábbal emelkedett. A percsorai töltésre nézve, mint a „Szeg. Hir." irja, a vizvédelmi bizottság legutóbbi ülésén constatálták, hogy a védgátak hosszu vonalon alacsonyabbak, hogysem a rohamosan magasbodó vizet föltarthatnák. A város védelmére egy belső vonal erősitése, s benső védvonalul a baktó-szilléri töltés és az alföldi vasut töltése, mint egyedül lehetséges védekezési alap fogadtatott el.

— **Jókai Mórt** felolvasásra hivta meg a bécsi egyetemi olvasó-egylet. Jókai megigérte e megkeresés teljesitését.

— **A székely mivelődési-** és közgazdasági egyesület titkára Buzogány Áron kiadta az egyesület harmadik évkönyvét, mely az egyesületi tudósitásokkal kapcsolatban több értékes s a székely föld ismeretére lényeges befolyással biró közleményt is tartalmaz. Tolnai Lajos „A székelyek Árpádnál Halics várában", Szentiványi Kálmán „Marosszék ismertetése", Székely Ádám „Maros-Vásárhely multjából" s Száva Farkas „Marosvásárhely közintézetei" czimü dolgozataik az egyesületnek mult évben Marosvásárhelytt tartott közgyülésén felolvastattak. Ezeken kivül feltalálható a 10 ivre terjedő évkönyvben Kozma Ferencz pályanyertes munkájának ismertetése; Deák Lajos dolgozata a székely szotyorról. A derék egyesület a mult évben is jelentékeny intézkedéseket tett. Három székely ifjut neveltetett saját költségén a hosszufalusi fametsző tanműhelyben, előkészitette a székely kiállitást, a muzeumot stb. Az egyesületnek jelenleg 43 alapitó s 510 részvényes tagja van. A bevétel volt a pénztár-maradványnyal együtt 4650 frt értékpapir s 3482 frt készpénz, kiadás 2555 frt, vagyon 6876 frt. Az egyesület szemmel láthatólag gyarapszik.

— **Egy román vallomása.** A „Bukaresti Hiradó"-ban Popescu János ir a román püspökök tiltakozása ellen s azt a leghatározottabban kárhoztatja s ohaját fejezi ki, hogy a magyar kormány mielőbb gondoskodjék a magyar nyelv kötelező tantárgygyá tételéről. Czikkéből átvesszük a következő vallomást: Valamikor én is azok közé tartoztam, kik Magyarországot gyülölték, — anélkül, mint azok, kik még maig is gyülölik, — hogy tudtam volna, miért? Gyermek-, később ifju koromban ugy tüntették föl előttem a magyar nemzetet, mint a középkori vadcsordáihoz hasonló nemzedék egyikét, annyi hajmeresztő dolgokat beszéltek nekem a magyar nemzet felől, hogy undorral telt el egész lényem, ha elgondoltam, hogy Európa hogy türheti meg a vandál nemzetet Európa szivében. 1869-ben egy erdélyi fürdőbe mentem, óvakodtam, hogy magyarral ne találkozzam, azonban a véletlen mást akart, és azóta a véletlen a legkedvesebb barátom, mert a véletlen volt az, mely engem kiábránditott. A fürdőn megismerkedtem két magyarországi uri emberrel, — ismeretségünk nemsokára barátságba ment át — e barátság következtében 2 és fél évet töltöttem Magyarország különböző részeiben. E 2 és fél év alatt megismertem az előttem örökre felejthetlen Magyarországot, megismertem a magyar nemzetet, megismertem annak nemes és nyilt jellemét, páratlan lovagiasságát, — gyengédségét más nemzetek és nemzetiségek irányában, megismertem történetét, költészetét, énekét és zenéjét, — oh mily nemes harmonia mindaz, a mi a magyart képezi. Nem tudtam más által megmutatni, hogy mennyire becsülöm, mennyire szeretem a magyar nemzetet, mint az által, hogy megtanultam szép nyelvét beszélni. Éljen!

— **Milyen nehéz a magyar királyné?** Dublin város testülete mult december elején magán ülésen elhatározta, hogy a magyar királynénak Irlandban tartózkodása alatt illő ajándékkal kedveskedik. Abban egyeztek meg, hogy az ajándék kétfogatu equipage legyen. Kedden adták át a királyasszonynak az ajándékot Sumwerbill houseban. Az equipage pompásan készitett landauer a királyné czimereivel. Az ékitések, lámpák s a különböző veretek masziv ezüstből vannak és megaranyozvák. — A királyné az utóbbi napokban szarvasvadászatokon vett részt Sumwerbill környékén. Az angol lapokba küldött jelentések a királyné merész lovaglásairól bámulattal szólnak. Az ir helyi lapok még azt is megirják, hogy a királyné a vadászat alkalmából megmérette magát és sulya 10 stonest és 2 fontot nyom (Összesen 64 egy fél kiló.)

— **A tüdővész és az állati tápszer.** A tüdővész és az állati tápszer (Tuberculósis) terjedésének egyik okát az embereknél utóbbi időkben több physiolog és orvos abban keresi, hogy állitólag a tüdőbeteg (gümőkóros) állatok tejének és husának élvezete ezen rettenetes betegség csiráját az emberi testbe is képes átvinni. Miután pedig a szarvasmarhánál a gümőkór (Perlsucht-Franzosenkrankheit) igen gyakran előfordul s első stadiumában a beteg állat egészséges kövér állapota mellett fel sem ismerhető, annálfogva ezen theoria valósága roppant veszedelmet rejtene magába a husevő emberi nemre nézve. A tüdőbeteg állatok husának elkobzását, pontos vágóhid-szabályok és szigoru boncolási látleletek alapján még csak keresztül lehetne vinni, de hogyan lehessen ellenőrizni azt, hogy gümőkóros tehenek teje, vaja ne képezze rendes eledelünket? Minden esetre felette fontos ezen theoria valóságának vagy alaptalanságának megállapitása s azért nagy elismerést érdemel a porosz földmivelésügyi miniszterium legujabb intézkedése, mely szerint ugy a berlini és hannoveri állatgyógyintézetben, mint több gazdasági akadémián is nagyszabásu etetési kisérletek fognak ez irányban tétetni, oly módon, hogy a gümőkóros tehenek tejével és husával, többnemü husevő állatok folytonos megfigyelése mellett fognak tápláltatni. Addig is, — irja igen helyesen az Egészs. Lap — mig e kisérletek eredménye nyilvánosságra jövend, nem ártana, ha nálunk Budapesten a közvágóhidon szigorubb felügyelet alkalmaztatnék a vágatások alkalmával ez irányban, miután Budapesten legnagyobb a halálozás aránylag minden nagy városhoz viszonyitva s a legtöbb halálozás oka a tüdővész.

— **A szent-pétervári** pestis esetet illetőleg Botkin tanár indittatva érezte magát a hivatalos orvosi tekintélyekkel szemben több lapban kijelenteni, hogy ő azon állitásuk daczára, hogy Prokoffjeff betegsége a syphilis, ragaszkodik korábban kimondott diagnozisához, mely szerint az eset kismérvü pestis volna.

— **Boszorkányt** égettek meg Oroszországban. A novgorodi kormányzóság Vracsevo falujában a lakosok egy Agrafena Ignatieva nevü nőt égettek meg elevenen, mert azt mondják, hogy boszorkány. A ház ajtaját és ablakait, hol a nevezett nő tartózkodott, a falu bölcs vén parasztjai tanácsára bedeszkázták, a házat körül rakták szalmával, azután meggyujtották. A babonás muszka barbárság áldozata a szó szoros értelmében porrá égett. A rémitő jelenetet mintegy száz paraszt, közte a falu pópája nézte végig: Igy esett ez az eset a 19. század vége felé szent Oroszországban.

— **Halálozások.** Özvegy nagy-berivái Boér Ferenczné káránsebesi Juhász Józefa a maga és leánya gróf Busseull Henrikné Boér Berta, férje gróf Busseul Henrik és fia Raul; káránsebesi Juhász József, nyugalmazott honvéd alezredes és neje özvegy káránsebesi Juhász Albertné és gyermekei; bikszádi Höszler Nándorné káránsebesi Juhász Mária, férje bikszádi Höszler Nándor, lovag, Beszterczе-Naszódmegye főispánja és gyermekei: Mari és Albert; valamint minden közeli és távoli rokonok nevében a legmélyebb fájdalommal jelenti, hogy forrón szeretett anyjuk, anyósa és nagyanyjuk, káránsebesi Juhász Józsefné, néhai kincstári tanácsos Juhász József özvegye folyó hó 4-kén délután $^1/_2$3 órakor, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 85-ik, özvegységének 31-dik évében, végelgyengülésben jobb létre szenderült. — Péchujfalusi özvegy Péchy Miklósné, született Szombatfalvi Erzsébet, a maga ugy minden közeli és távoli rokonok nevében fájdalomtelt kebellel tudatja, hogy forrón szeretett fia, Péchujfalusi Péchy Gergely, unitarius gymnas. 6. osztályu rend. tanuló, folyó hó 3-kán éjjel 11 órakor, életének 17-dik évében, hagymázban megszünt élni.

A „KELET" magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** mar. 5. 10 ó 30 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra mar. 5. 10 ó 55 p. d. e.

Oroszország felhivta a hatalmak figyelmét a kelet-ruméliai nehézségekre. Értesiti őket, hogy a török őrséget és török kormányzót a bulgárok nem türik, felszólitja tehát, hogy üljenek össze a hatalmak képviselői tanácskozásra. Hirlik, hogy Franciaországnak van ajánlva Rumélia megszállása.

A czárnő a bolgár hadseregnek zászlót küldött. Reuss herczeget emlegetik Bulgária fejedelmének.

Szeged még védi magát, de a Tisza vize folytonosan emelkedik.

Érték- és váltófolyam.

1879. márczius 4.

Magyar aranyjáradék	84.40.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	—.—.
„ „ „ 2 „	118.25.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	76.—.
„ „ állami kötvény 1876 év	66.—.
„ vasuti kölcsön	102.40.
„ földtehermentesitési kötvény	81.25.
temesi „ „	77.25.
erdélyi „ „	76.50.
horv. slavon „ „	86.—.
magy. szőlődézma váltság „	82.75.
Oszt. egységes államadósság papirban	63.10.
„ „ „ ezüstben	63.95.
„ aranyjáradék	75.70.
1860. államsorsjegy	115.75.
Oszt. nemzeti bank részvény	790.—.
„ hitelrészvény	233.50.
magyar. hitelbank	226.—.
Ezüst	—.—.
Cs. k. arany	5.50—.
Napoleond'or	9.28.
Német birod. mark	57.25.
London	116.50.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Békésy Károly.

Pénz kölcsönöket

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközlök.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközlöm.

Bővebb felvilágositással készséggel szolgál:

Voith Gergely,
Kolozsvártt, Páris-utcza 19-ik sz.
saját ház.

(Értekezhetni posta utján, vagy személyesen, naponta d. u. 1—4 óráig.)

Perl fogorvos

tudományos utazását **Amerikára** is kiterjesztette s jelenleg **Philadelphiában** időz és rövid idő alatt, új tapasztalatokkal gazdagon, fog **Kolozsvárra** visszatérni. **Salicyl szájvize** és **fogpora** kapható Kolozsvárt Dietrich S. urnál, M.-Vásárhelyt Fogarasi urnál, Gy.-Fehérvárt Csiky Imre urnál, N.-Enyeden Winkler urnál és Sz.-Somlyón Wégh urnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(218—5) (213—300)

Elsinger M. J.

Bécs, Neubau 2, Zollergasse,

Védjegy — Ajánljuk — védve

Elsinger M. J. és fiai

Bécs, Neubau, Zollergasse 2

császá kir. hadügyministerium, ő felsége haditengerésze és számos jótékony intézet sat. szállitói

csász. királyi szabadalmazott gyárának

legjobb és legajánlatraméltóbb

eső köpönyeit,

kocsitakaró ponyváit, ágybetéteit, sátorkelméit.

esőköpenye, kocsitakarók, ágybetétek, sátorkelmék

Sz. **342.** (91) (3—3)

Hirdetmény.

Hunyadmegye Petroseny községében lévő „Török"-féle vendégfogadó, mely az alólirt hivatal által kezelt társpénztár birtokába jutott, 1879. évi április-hó 1-től egy, esetleg három egymásután következő évre, a hozzá tartozó telekkel együtt bérbe adatik.

A kibérlési árverezés **folyó évi mártius-hó 22-ik napján d. e. 10 órakor**, a fennt nevezett vendégfogadó termében fog megtartatni.

Irásbeli ajánlatok (Offertek) kellő bélyeggel ellátva, csupán az árlejtés előtt fogadtatnak el, az alólirt hivatal irodájában.

Ezen vendégfogadó igen kedvező feltételek mellett, örök áron is eladatik és azonnal átvehető.

Az árverezési, valamint az eladási feltételek az alólirt hivatalnál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Zsillvölgyi m. k. kőszénbánya hivatal.

Petroseny, 1879. február-hó 28-kán.

!! Majdnem ingyen!!

A nemrég csődbe jutott Britannia-ezüst gyár tömeggondnokától azon megbizást kaptuk hogy az összes nálunk raktárban levő Britannia-ezüsnemüket, a fuvarbér és $^1/_4$ rész munkadij visszaforditása végett ajándékozzuk el.

Az összeg beküldése vagy utánvétele, a czikkeknél kitett áraknak, csupán visszaforditása a fuvarbérnek Angolországtól Bécsig és egy csekély rész munkadijnak; mindenki megszerezheti a következőket, egy negyedrészén az eredeti árnak, tehát **majdnem ingyen:**

6 darab Britannia-ezüst-**evőkanál**, 6 darab ugyan olyan minőségü **kávés-kanál**, összesen 12 darab, ezelőtt 6 frt került, most . **1 frt 85 kr.**

6 darab Britannia-ezüst **asztali-kés**, angol aczél pengével, továbbá ugyan olyan 6 darab **villa összesen 12 darab** mely ezelőtt 9 frt volt, most mind a 12 darab együtt . . . . **3 frt 10 kr.**

1 db. **tej-merő kanál**, legnehezebb minőségü, mely ezelőtt 3 frt volt, **most — ft 70 kr.**

1 db. **leves-merő kanál**, a legnehezebb minőségü s a legfinomabb Britannia-ezüstből ezelőtt 4 frt, **most** . . . . **1 frt 10 kr.**

6 db. Britannia-ezüst **kés-tartó**, ezelőtt 2 frt, **most** . . . . . **— frt 65 kr.**

1 db. „ „ **czukor-fogó**, „ 1 frt, „ . . . . , . . **— frt 30 kr.**

Ezeken kivül igen szép és csinos asztali gyertyatartók, egy pár 1 frt, 2 frt, 2 ft 50, 3 ft. Tálczák, egy darab 50, 75, 80 kr., 1 frt, 1 40, Kávé csésze, 2 frt. 2.50. 3—4 frt. Czukor-por tartó, 25 kr., 40, 75, 90., 1 frt. Eczet- és olaj karafina 2 ft 50. 2.80, 3.50, 4.75, 5 frt. Vaj-tartó 75 kr. 95. 1.70, 2.80. 3.25, 4 frt. Leveses-csésze alsó tálczával együtt 1.60, 2.50, 3 frt. (92) (1—12)

!! Hallatlan olcsó !!

és minden háztartásnál különösen ajánlható a következő összeállitás, mely 33 igen gyakorlati és kitünő darabból a legfinomabb és legjobb Britannia-ezüstből készitve, s példátlan olcsó árért csak 6 frt 45 kr. és pedig

6 drb. kitünő jóságu **asztali kés**, Britannia ezüst fogantyuval és a legfinomabb angol ezüst-aczél pengével.
6 drb. legfinomabb **villa**, Britannia-ezüstből egy darabból készitve.
6 drb. nehéz Britannia-ezüst **evőkanál**
6 drb. Britannia-ezüst **kávés kanál**, legjobb minőségü.
1 drb. tömör Britannia-ezüst **tejmerő kanál**.
1 drb. nehéz Britannia-ezüst **leves-merő kanál**.
6 drb. Britannia-ezüst **kés-tartó**.
1 drb. Legjobb minőségü Britannia-ezüst **czukor-tartó**.

} mindezen 33 darab mely ezelőtt 25 frt. most mind a 33 db. összesen **csak 6 frt 45 kr.**

33 mind ezen darabok a legfinomabb Britannia-ezüstből vannak készitve, mely egyedüli létezhető fém a világon, mely örökké fehér marad, s a valódi ezüsttől 20 évi használat után sem lehet megkülönböztetni, melyért kezeskedünk.

Siessen tehát rendelését mindenki a mily gyorsan csak lehetséges beküldeni, mivel ily hallatlan olcsóság mellett készletünk hamar el fog fogyni.

Czim és egyedüli rendelési hely az Osztrák-Magyar birodalomban.

Főraktára a Britannia-ezüst gyárnak:

BLAU & KANN

Bécs, I. Elisabethstrasse Nro. 6.

A bőjt tartamára!

Orosz **sardina** picklesben 5 kilós hordócskák 1 frt 85 krral, marinirozott hollandi **ikrás-hering**, 5 kilós hord. 2 frt 50 krajczár, szálka nélküli **göngy hering**, (hal roulade) 5 kilós hordócska 2 frt 50, isztriai besózott **zardella** 5 kilós hord. 2 frt 20 kr, siciliai apró **zardella** 5 kilós hordó, 3 frt 25 kr. $2^1/_2$ kilós hord. 2 frt 20 kr, marinirozott **ángolna** $4^1/_2$ kilós dobozzal 4 frt 50 kr, valamennyi mind **vám- és viteldijmentesen** Ausztria-Magyarország minden pontjára, posta utánvétel mellett, ennélfogva tehát a postai utánvét és 3 kr. kézbesitési dijon kivül semminemü kiadással nem jár. A tetszésnek meg nem felelő minőségek utánvétel mellett visszavétetnek.

Triest. **MOHR A. L.**

Orosz sardinák **innen** vasuttal 10 hordó átvételénél hordónkint 1 frt 35 kr $^1/_3$-da előleg beküldendő, a hátralék utánvét mellett. (93) (1—1)

MOLL SEIDLITZ-POR.

Valódi csak,

ha minden dobozon a sas és az én sokszorozott czégem van lenyomva.

30 év óta a legjobb eredménynyel használt mindennemü **gyomorbetegségek és emésztési bántalmak** (mint étvágytalanság, szorulás stb.) **vértorlódás és aranyér-bántalmak ellen.**

Különösen oly egyéneknek ajánlandó, kik ülő életmódot visznek.

Hamisitások biróilag üldöztetnek.

Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 1 frt. oszt. ért.

Franczia borszesz és só.

A legmegbizhatóbb önorvos a szenvedő emberiség részére minden belső és fogfájásnál, idült hibák és sebek, rákbajok, üszök, gyuladt szemek, hüdés és mindennemü sértéseknél stb. stb.

Palaczkban használati utasitással együtt 80 kr. o. é.

Dorsch-halmáj-zsirolaj

Krohn M. és társá-tól

Bergenben (Norvégiában.)

Ezen halmáj-zsirolaj valamennyi, a kereskedelemben előforduló faj között az egyedüli, mely orvosi czélokra használható.

Ára egy üvegnek használati utasitással együtt 1 frt o. é.

(69) **Főraktár:** (7-52)

Moll A. gyógyszerész, cs. k. udvari szállitó,

Bécs, Tuchlauben.

Raktárak a birodalom minden jó hirnevü gyógyszertáraiban, avagy füszerkereskedéseiben vannak. Raktár nélküli helységekben nagyobb vételnél magánszemélyek is megfelelő árleengedésben részesülnek. A t. cz. közönség figyelmeztetik **csakis** Moll-féle készitményeket kérni és csak is olyanokat elfogadni, melyek védjegyemmel és aláirásommal ellátva vannak.

Raktárak. **Kolozsvárt : Valentini Ad** gyógyszerész. **Wolff János**, gyógysz. **Dr. Hintz György**, gyógysz. **Széki Miklós**, gyógysz. **Biró János**, gyógysz. **Dietrich Sámuel** keresk. Brassóban. Jekelius Nándor, gyógysz. Fabik Ele, gyógysz. Déván. Weisz Adolf. Szebenben. Müller K., gyógysz. és Reissenberger A. F. Segesvárt. Teutsch J. B.

A. MOLL, k. k. Hof-Lieferant, **Wien.**

(87) (3—5)

ÉRTESITÉS.

Az épitkezési évad közeledtével ez alkalommal is mint már számos évektől óta, az első küldemény kiváló minőségéről általánosan elismert valódi

Perlmoosi Portland Cement és Kufsteini hydraulikus mész

megérkezvén, nagyobb mennyiségü bevásárlás által azon kellemes helyzetbe vagyok, hogy egész hordó vételnél

a Perlmoosi Portland Cementnek 100 kilogrammját 7 frtért
és a Kufsteini hydraul mésznek 100 „ 4 frtért

készpénz fizetés mellett árusitom el.

Midőn még jól berendezett

vas- és fűszer raktáromat

a n. é. közönség becses figyelmébe ajánlom, kérem minél gyakoribb megrendelését

teljes tisztelettel

Dietrich Sámuel

Kolozsvártt.

Eladó dinnye magvak

Báró BÁNFFY ÁDÁM ur dinnyészetéből.

Prescott Cantaloup de Paris, 1 adag 20 kr. 10 gramm . . . . . 1 frt 70 kr.

Aknabát, (khivai) fehér jegecz czukor 1 adag . . . 20 kr. 10 gramm 1 frt 80 kr.

Megrendelések, a pénz előleges beküldése mellett, vagy után véttel eszközöltetnek alólirtnál Válaszuton

(94) (1—3) SIMKOVICS JÁNOS, dinnyész.

Eladó 30 éves szilvorium

50 — 60 literes és nagyobb hordókban.

MEGRENDELHETŐ

Somlyay László és Csiki testvérek urak

kereskedéseiben és tulajdonos **Kiss Sándor** olajgyárában

Kolozsvárt. (377—9) (26—*)

Ezer meg ezer ember szenved rekedtségben, ideges köhögésben, a lélegzési szervek szorongásában, fúladási rohamokban sat. anélkül, hogy arra gondolna, miszerint egyszerü szerek által azonnali könnyebbséget és tartós javulást tudna szerezni.

Ily esetekben különösen ajánlható Grimault és társa indiai szivarkái füstének beszivása.

E kitünő szert már számtalanszor használták legjobb és meglepő eredménynyel és jótékony hatását soha sem tagadta meg. (442—25) (8—*)

Bizonyitékúl álljon itt Grimault és társához Párisba intézett hálanyilvánitás.

Grimault és társa uraknak.

Már hoszabb idő óta szenvedtem a lélegzési szervek szorongásában, midőn önöknek indiai szivarkáival tettem kisérletet.

A beállt javulás állapotomban oly meglepő, hogy ma e szivarkákat többé semmi szín alatt sem nélkülözhetném.

Ezért fogadják legmelegebb hálámat, s kérek még további szállitmányokat.

Schiffmann A. (Boroszló).

HUTFLESZ KÁROLY

(42) **KOLOZSVÁRTT,** (8—*)

megvásárol mindennemü **magyar és osztrák állampapirt, sorsjegyet, arany- és ezüst pénznemeket**, s leszámitol escomptirt) mindenféle **nyereményeket és szelvényeket 3 hóval a lejárati idő előtt**, s eszközöl minden **bel- és külföldi** helyeken történendő bármily összegü **fizetéseket.**

AJÁNLJA DÚSAN ELLÁTOTT

FŰSZERTÁRÁT, BŐRKERESKEDÉSET,

ugy saját gőz- (henger)- malmi

LISZTEIT,

ugy szintén kitünő minőségü

fagygyugyertya és szappan-gyártmányait.

Végeladás, üzlet megszüntetés végett.

Végeladás, üzlet megszüntetés végett.

(88) (3—4)

A kereskedelmi üzletre nézve anynyira kedvezőtlen idő-viszonyok következtében elhatároztam Kolozsvárt a főtéren báró Radák-ház alatt több év óta fennálló

NŰRNBERGI ès DISZÁRU ŰZLETEMET

ápril 24-ig végleg megszüntetni.

Ennél fogva f. é. márczius-hó 1-től kezdve, minden kigondolható disz- és nürnbergi áruval gazdagon ellátott telepemet végeladásra bocsátom, s tisztelettel figyelmeztetem a n. é. t. cz. helybeli és vidéki közönséget, hogy azon naptól kezdve britanica, alpaca, bronz, aczél stb., továbbá: férfi kalap, ing, gallér, kézelő és nyakkendők, haj-, ruha-, fog-, körömkefe, pipere asztali czikkek, sétapálcza, essőernyő, szóval minden e szakmába vágó czikkekbeli szükségletet kitünő minőségben,

vétel áron alól elárusitom,

melyre a t. cz. helybeli és vidéki közönség becses figyelmét bátor vagyok annál is inkább felhivni, mert ilyen alkalom ritkán nyilik olcsó bevásárlásra.

Tisztelettel:

DEMETER JÓZSEF.

Végeladás, üzlet megszüntetés végett.

Végeladás, üzlet megszüntetés végett.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.